

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie II./2020
Senát III

Nález:

spisová značka	IV. ÚS 536/2018
populárny názov	Dvojinštančnosť konania
sudca spravodajca	Peter Straka
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	28.01.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 47 ods. 3 Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 2 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Ústava explicitne neupravuje princíp dvojinštančnosti konania. Ani čl. 6 Dohovoru nevyžaduje v občianskoprávnom konaní dve a viac inštancií. Ak však procesný kódex reguluje apelačný stupeň, je nevyhnutné rešpektovať jeho pravidlá. Nerešpektovanie princípu dvojinštančnosti občianskeho súdneho konania odvolacím súdom znamená znemožnenie realizácie procesných práv účastníka, čím mu je odňatá možnosť konať pred súdom. Nepripustný je stav, aby prvoinštančný súd nerozhodol o celom rozsahu žaloby a k zvyšným bodom žaloby prvýkrát zaujímal stanovisko až odvolací súd. Uvedený stav by vo svojich dôsledkoch znamenal, že hoci prebehlo tak prvostupňové, ako aj odvolacie konanie (z formálneho hľadiska bol princíp dvojinštančnosti konania dodržaný), v skutočnosti z materiálneho hľadiska o týchto častiach žaloby konal a rozhodol iba krajský súd, v dôsledku čoho účastník už nemal možnosť podať odvolanie.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ ako záložca uzavrel zmluvu o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam, ako aj mandátnu zmluvu s bankou ako záložným veriteľom na zabezpečenie pohľadávky zo zmluvy o splátkovom úvere, pričom sťažovateľ nemal podľa tejto zmluvy postavenie dlžníka. V zákonom ustanovenej trojmesačnej lehote sťažovateľ doručil ako žalobca Okresnému súdu Bratislava II žalobu, ktorou sa domáhal určenia neplatnosti dobrovoľnej dražby. Konkrétne požadoval určenie, že opakovaná dobrovoľná dražba osvedčená notárskou zápisnicou spísanou notárkou v mieste konania dražby v sídle dražobníka je neplatná. Sťažovateľ uvádza, že je výlučným vlastníkom dražených nehnuteľností. V jeho žalobe je ako žalovaný 1 označený veriteľ, ako žalovaný 2 dražobník a ako žalovaný 3

	<p>vydražiteľ. Veriteľ a dražobník pred podaním žaloby odmietli sťažovateľovi sprístupniť dražobnú dokumentáciu. Ako dôvody neplatnosti dražby sťažovateľ v žalobe uviedol najmä neuplatniteľnosť fikcie doručenia výzvy na obhliadku nehnuteľnosti a nesprávne určenie všeobecnej hodnoty draženej nehnuteľnosti v znaleckom posudku v dôsledku jeho vypracovania bez obhliadky.</p> <p>Okresný súd rozsudkom z 15. decembra 2010 žalobu sťažovateľa zamietol. Na základe odvolania sťažovateľa bol uznesením Krajského súdu v Bratislave z 30. apríla 2012 rozsudok okresného súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie s tým, aby sa skúmalo, či boli splnené podmienky pre uplatnenie fikcie doručenia, a to aj vo vzťahu k vypracovaniu znaleckého posudku bez obhliadky.</p> <p>Po vrátení veci okresnému súdu sťažovateľ nahliadol do spisu a zistil, že spis obsahuje približne 200 strán písomností vrátane vyjadrenia dražobníka doručeného 29. októbra 2009 a vyjadrenia veriteľa doručeného 4. marca 2010, pričom okresný súd s týmito vyjadreniami sťažovateľa neoboznámil a ani mu ich nedoručil. Vyjadrenie dražobníka síce okresný súd sťažovateľovi vo februári 2010 doručoval (pred prvým pojednávaním vo veci samej), avšak zásielka sa vrátila späť ako neprevzatá, pričom podmienky na uplatnenie fikcie doručenia neboli podľa sťažovateľa splnené, keďže o tejto možnosti nebol poučený, a tak nebolo možné zásielku považovať za doručenú. Vyjadrenie veriteľa podľa sťažovateľa mu nebolo doručované vôbec. Uvádza, že okresný súd mu tieto dokumenty nedoručil ani krátkou cestou na pojednávaniach, na ktorých bol prítomný, ani ho o nich neinformoval počas konania pred v poradí prvým rozsudkom okresného súdu. O existencii týchto podaní a ich príloh nebol sťažovateľ informovaný ani v rámci formálneho oboznámenia s obsahom spisu okresným súdom po ukončení dokazovania 15. decembra 2010 (zo zápisnice o pojednávaní z tohto dňa a z dĺžky trvania pojednávania v nej uvedenej možno vyvodit' záver, že s takýmto rozsahom listinných dôkazov okresný súd nemohol účastníkov oboznámiť).</p> <p>Pri nahliadnutí do spisu si sťažovateľ vyjadrenia zabezpečil na vlastné náklady a mal takto prvýkrát možnosť na ich základe doplniť ďalšie dôvody neplatnosti dražby a podporiť ich listinnými dôkazmi. Dôvody neplatnosti dobrovoľnej dražby následne sťažovateľ doplnil a zhrnul v podaní doručenom okresnému súdu 22. októbra 2014, pričom obsahovali 14 samostatných hmotnoprávných a procesných námietok, z ktorých podľa sťažovateľa každá jedna aj osamote spôsobovala neplatnosť dražby.</p> <p>Okresný súd v poradí druhým rozsudkom zo 7. januára 2015 žalobu sťažovateľa opätovne zamietol. Proti označenému rozsudku súdu prvého stupňa sťažovateľ podal odvolanie, v ktorom zotrval na všetkých 14 (ním uvedených) dôvodoch neplatnosti dražby a argumentoval, že okresný súd sa nevysporiadal so všetkými ním namietanými dôvodmi neplatnosti dražby. Krajský súd napadnutým rozsudkom zo 14. januára 2016 rozsudok okresného súdu zo 7. januára 2015 potvrdil, pričom odvolací súd sa nad rámec odôvodnenia odvolaním napadnutého rozsudku okresného súdu vyjadril aj k dvom ďalším dôvodom neplatnosti. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovateľ podal dovolanie, ktoré najvyšší súd napadnutým uznesením z 28. marca 2018 odmietol. Sťažovateľ poukazuje na to, že najvyšší súd sa v napadnutom uznesení nevysporiadal s ním uplatnenými dôvodmi neplatnosti dražby, a poukazuje na skutočnosť, že o týchto dôvodoch nebolo rozhodnuté ani okresným súdom a krajským súdom, čo najvyšší súd nepovažoval za inú vadu konania.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Ťažiskovou námietkou sťažovateľa je, že všeobecné súdy nerozhodli o celom predmete konania. Sťažovateľ po doplnení pôvodnej žaloby sa domáhal vyslovenia neplatnosti dražby celkom zo 14 samostatných dôvodov, z ktorých (podľa neho) každý sám osebe bol dostačujúci na to, aby bolo jeho žalobe o neplatnosť dražby vyhovené. Inými slovami, jeho žalobu by bolo možné</p>

zamietnuť iba v prípade, ak by ani jeden z uplatnených dôvodov neplatnosti dražby nebol uznaný za opodstatnený. Naopak, ak by sa dospelo k záveru o opodstatnenosti niektorého z dôvodov neplatnosti dražby, už by nebolo potrebné zaoberať sa ďalšími dôvodmi neplatnosti dražby (a to vzhľadom na princíp hospodárnosti konania). Okresný súd sa však napriek tomu zaoberal iba 6 dôvodmi neplatnosti dražby a s ďalšími 8 dôvodmi sa nijako nevysporiadal (sťažovateľ dôvody pod bodmi 11 a 14 považuje za jeden dôvod označený ako neplatnosť zmluvy o vykonaní dražby). Podľa presvedčenia sťažovateľa to znamená, že nebolo rozhodnuté o celom predmete konania, čo treba považovať za taký postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom, pričom tým zároveň došlo aj k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Najvyšší súd je toho názoru, že v danom prípade nešlo o taký extrémny prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý by pre nedostatky odôvodnenia rozhodnutia výnimočne zakladal prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku v zmysle stanoviska občiansko-právneho kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015. Sťažovateľ teda neopodstatnene namietal nepreskúmateľnosť rozsudku krajského súdu pre nedostatok dôvodov, resp. preto, že ide o rozsudok, ktorým nebolo rozhodnuté o celom predmete žaloby.

Ústavný súd vychádza z toho, že žaloba sťažovateľa už v jej pôvodnom znení obsahovala viaceré dôvody neplatnosti dražby, ktoré sťažovateľ prezentoval ako také, ktoré samy osebe (bez ohľadu na ďalšie dôvody) znamenajú neplatnosť dražby. Keď následne žalobu doplnil (potom, ako sa oboznámil s listinnými dôkazmi predloženými veriteľom a dražobníkom, ku ktorým predtým podľa vlastného tvrdenia nemal prístup), vznikol stav, keď sťažovateľ vyvodzoval neplatnosť dražby celkom zo 14 skutkovo a právne odlišných dôvodov, o ktorých tvrdil, že každý z týchto dôvodov aj sám osebe má za následok neplatnosť dražby.

Svojím spôsobom možno túto žalobu charakterizovať tak, že sťažovateľ v nej uviedol alternatívne viaceré dôvody, pre ktoré je možné dražbu považovať za neplatnú. Z pohľadu sťažovateľa sa dá povedať, že z opatrnosti uviedol všetky možné dôvody neplatnosti dražby, ktoré podľa neho prichádzali do úvahy, pričom bolo vecou súdu, či niektorý z týchto dôvodov neplatnosti dražby uzná za opodstatnený.

Možno konštatovať, že doplnenie žaloby o ďalšie dôvody neplatnosti dražby doručené okresnému súdu 22. októbra 2014 znamenalo vlastne zmenu návrhu na začatie konania spočívajúcu v rozšírení tohto návrhu (§ 95 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, resp. § 140 ods. 2 Civilného sporového poriadku). Zároveň to znamenalo povinnosť okresného súdu o zmene žaloby rozhodnúť, čo sa však (podľa všetkého) nestalo.

V konečnom dôsledku možno povedať, že v danom prípade ide vlastne o spojenie viacerých vecí sťažovateľa na spoločné konanie sui generis. K tomuto spojeniu došlo jednak v pôvodnej žalobe a neskôr v podaní doručenom 22. októbra 2014. O spojení pôvodne uplatnených dôvodov neplatnosti dražby nemusel rozhodovať okresný súd (k spojeniu došlo z vôle sťažovateľa ako dominus litis už v podanej žalobe). Naproti tomu o rozšírení žaloby o ďalšie samostatné dôvody neplatnosti dražby už rozhodovať mal, k čomu však podľa všetkého nedošlo.

V uvedenej situácii mohlo k zamietnutiu žaloby dôjsť iba v prípade, ak by podľa názoru ústavného súdu ani jeden z uplatnených dôvodov neplatnosti dražby neobstál. Inými slovami, bolo povinnosťou okresného súdu a krajského súdu všetkými uplatnenými dôvodmi neplatnosti dražby osobitne sa skutkovo a právne zaoberať a vysvetliť, prečo ten-ktorý tvrdený dôvod neplatnosti dražby neobstojí.

Naopak, ak by sa dospelo k opodstatnenosti niektorého z tvrdených dôvodov neplatnosti dražby, postačovalo by to na záver o neplatnosti dražby, pričom ďalšími tvrdenými dôvodmi neplatnosti dražby by už nebolo potrebné sa zaoberať.

Všetky uvedené úvahy obstoja v prípade, ak obstojí tvrdenie sťažovateľa, podľa ktorého každý jeden z uplatnených dôvodov neplatnosti dražby by sám osebe postačoval na vyslovenie neplatnosti dražby, resp. ak by aspoň niektorý z dôvodov, ktorými sa okresný súd a krajský súd nezaoberal, postačoval sám osebe na vyslovenie neplatnosti dražby. V takom prípade nie je možné nevysporiadanie sa s niektorým z týchto dôvodov považovať len za inú vadu konania nezakladajúcu prípustnosť dovolania, pretože potom ide o taký postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom [§ 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku].

V danej situácii za vysporiadanie sa s každým jedným z uplatnených dôvodov neplatnosti dražby nemožno považovať iba paušálne konštatovanie, že nové skutočnosti uvedené sťažovateľom nedosahovali potrebnú intenzitu.

Ďalším ťažiskovým argumentom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, podľa ktorého postupom krajského súdu došlo k porušeniu princípu dvojinštančnosti konania, lebo krajský súd sa vo svojom rozsudku vyjadril k niektorým dôvodom neplatnosti dražby, ku ktorým sa okresný súd vôbec nevyjadril (body 10 a 12). Vo vzťahu k týmto namietaným dôvodom neplatnosti dražby sa teda podľa sťažovateľa de facto uskutočnilo iba jednoinštančné konanie a porušením princípu dvojinštančnosti bola sťažovateľovi odňatá možnosť konať pred súdom, keďže krajský súd v tejto časti vlastne nekonal ako odvolací, ale ako prvostupňový súd, pričom proti jeho rozsudku už nebolo prípustné odvolanie.

Najvyšší súd nezaujal k tejto námietke žiadne stanovisko.

Nerešpektovanie princípu dvojinštančnosti občianskeho súdneho konania odvolacím súdom znamená znemožnenie realizácie procesných práv účastníka, lebo sa mu tým odopiera možnosť prieskumu správnosti nových, poprípade z pohľadu prvostupňového súdu dosiaľ bezvýznamných skutkových zistení (mutatis mutandis sp. zn.1 Cdo 145/2004 a sp. zn. 5 Cdo 93/2000).

Ako to už z už uvedeného vyplýva, o bodoch 10 a 12 žaloby sťažovateľ tvrdí, že predstavujú samostatné dôvody neplatnosti dražby, ku ktorým okresný súd žiadne stanovisko nezaujal, a preto o týchto častiach žaloby ani nerozhodol. Pokiaľ krajský súd aj napriek tomu zaujal k týmto bodom žaloby stanovisko nepriaznivé pre sťažovateľa, rozhodol tak bez toho, aby predtým sa týmito dôvodmi neplatnosti dražby zaoberal okresný súd.

Uvedený stav vo svojich dôsledkoch znamená, že hoci prebehlo tak prvostupňové, ako aj odvolacie konanie (z formálneho hľadiska bol princíp dvojinštančnosti konania dodržaný), v skutočnosti z materiálneho hľadiska o týchto častiach žaloby konal a rozhodol iba krajský súd, v dôsledku čoho sťažovateľ už nemal možnosť podať odvolanie.

V danom prípade nejde o porušenie postupu podľa § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, ale o celkom priamočiare porušenie princípu dvojinštančnosti konania z materiálneho hľadiska, keďže o niektorých častiach žaloby (a tým o celej žalobe) okresným súdom nebolo rozhodnuté. Náprava tohto pochybenia nie je preto možná postupom podľa § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku. Ústava explicitne neupravuje tento princíp. Ani z pohľadu dohovoru čl. 6 nevyžaduje v občianskoprávnom konaní dve a viac inšancií. Ak však procesný kódex reguluje apelačný stupeň, je nevyhnutné rešpektovať jeho pravidla. Vzhľadom na osobitú povahu predmetného typu spojenia vecí na spoločné konanie neprichádza do úvahy ani možnosť nápravy v podobe doplnacieho

	<p>rozsudku (ako to tvrdí veriteľ), ktorým by sa rozhodlo aj o opomenutých častiach žaloby. Nie je akceptovateľné, aby raz už zamietnutá žaloba bola opätovne zamietnutá doplniacim rozsudkom týkajúcim sa opomenutých dôvodov neplatnosti dražby. Rovnako je nemysliteľné, aby sa raz už zamietnutej žalobe doplniacim rozsudkom vyhovel v prípade, ak by sa niektorý z opomenutých dôvodov neplatnosti dražby ukázal ako opodstatnený. Náprava je možná len tým, že okresný súd rozhodne o celom predmete žaloby uno actu.</p> <p>Dosiaľ uvedené úvahy možno zhrnúť tak, že nerozhodnutím o celej žalobe (v rámci toho nerozhodnutím ani o zmene žaloby podaním doručeným okresnému súdu 22. októbra 2014), ako aj porušením princípu dvojinstančnosti konania zo strany okresného súdu a krajského súdu bola sťažovateľovi odňatá možnosť konať pred súdom. Keďže najvyšší súd tieto pochybenia nižších súdov nenapravil, porušil tým základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).</p> <p><u>Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd sťažovateľovi uznesením Najvyššieho súdu z 28. marca 2018 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, porušené boli. 2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. marca 2018 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie. 3. Sťažovateľovi priznáva náhradu trov konania. 4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov	Najvyšší súd Slovenskej republiky: 1 Cdo 145/2004, 5 Cdo 93/2000
súvisiace právne predpisy	zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok
klúčové slová	doručenie, doručovanie-náhradné doručovanie dovolanie konanie-dvojinstančnosť dražba dokazovanie-právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zmluva-neplatnosť

spisová značka	III. ÚS 54/2019
populárny názov	Nereagovanie na podstatné argumenty strán
sudca spravodajca	Mojmír Mamojka
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	11.02.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Odôvodnenie súdneho rozhodnutia má podať jasne a zrozumiteľne odpovede

	<p>na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, musí však reagovať na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia.</p>
<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>V konaní vo veci samej vystupovala sťažovateľka ako žalobca proti žalovanému, ktorým bol súdny exekútor, neskôr proti jeho právnym nástupcom – žalovaným v 1. až 6. rade, o zaplatenie sumy 19 916,35 € s príslušenstvom z dôvodu uplatnenia náhrady škody sťažovateľky v dôsledku toho, že súdny exekútor po skončení exekúcie nevyúčtoval trovy exekúcie a nevrátil nespotrebované preddavky na trovy exekúcie oprávnenému. Konanie bolo vedené na okresnom súde a ukončené zamietnutím žaloby v celom rozsahu z dôvodu premlčania nároku, čo bolo potvrdené v odvolacom konaní Krajským súdom v Košiciach, pričom sťažovateľka rozsudok krajského súdu neúspešne napadla aj dovolaním na najvyššom súde. Na základe toho bolo následne okresným súdom rozhodnuté o náhrade trov konania, a to tak, že uznesením okresného súdu zo 16. januára 2018 vydaným vyšším súdnym úradníkom bol žalovaným priznaný nárok na náhradu trov konania v plnej výške. Proti tomuto uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podala sťažovateľka na okresnom súde sťažnosť, o ktorej bolo rozhodnuté napadnutým uznesením okresného súdu tak, že ju zamietol. Sťažovateľka uviedla, že ešte pred vydaním uznesenia vyššieho súdneho úradníka dala okresnému súdu písomné podanie z 11. augusta 2017, v ktorom sa vyjadrila k nároku na náhradu trov konania. V podaní sťažovateľka okrem iného upozornila konajúci súd, že vo vzťahu k maloletým účastníkom nebola súdu predložená platná plná moc. Sťažovateľka tiež upozorňovala súd, že pokiaľ si žalovaní uplatnili náhradu za zaplatený súdny poplatok, tento nemožno považovať za výdavok účelne vynaložený na obranu práva. Konanie vo veci samej bolo totiž konaním o náhradu škody pôsobenej orgánom verejnej moci a teda oslobodené od platenia súdnych poplatkov. Skutočnosť, že žalovaný zaplatil súdny poplatok, ktorý platiť nemusel a že v súlade so všeobecne platnou povinnosťou starostlivosti riadneho hospodára nepožiadal súd riadne a včas o vrátenie bezdôvodne zaplateného poplatku, nemôže byť na ťarchu sťažovateľky. Dodala, že v rámci priznania náhrady trov konania žalovaným bola sťažovateľka uznesením vyššieho súdneho úradníka zaviazaná na náhradu trov konania, aj pokiaľ išlo o právne zastúpenie uvádzaných maloletých ako žalovaných v 2. a 3. rade, ako aj na náhradu zaplateného uvádzaného súdneho poplatku. Napokon v sťažnosti namietala, že v odôvodnení napadnutého uznesenia okresného súdu, ktorým bola sťažovateľkina sťažnosť proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka zamietnutá, sa okresný súd k jej uvedeným výhradám nijak nevyjadril.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Podstata ústavnej sťažnosti sťažovateľky spočíva v namietanom porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu. Sťažovateľka namietala, že v napadnutom uznesení okresného súdu absentuje riadne odôvodnenie, ako sa okresný súd vysporiadal s jej námietkami týkajúcimi sa priznania náhrady trov právneho zastúpenia vo vzťahu k maloletým ako žalovaným v 2. a 3. rade bez preukázania ich vzniku, pretože podľa tvrdení sťažovateľky absentuje splnomocnenie pre právneho zástupcu na ich zastupovanie v konaní a toto nebolo v čase vykonávania úkonov preukázané, ako aj vo vzťahu k zaplatenému súdnemu poplatku žalovaného bez preukázania jeho účelnosti. Namietala, že napadnuté uznesenie okresného súdu neobsahuje žiadne vysvetlenie, ako okresný súd posúdil jej právne argumenty týkajúce sa uvedených skutočností, a pre absenciu riadneho odôvodnenia ho považuje za svojvoľné.</p> <p>Odôvodnenie súdneho rozhodnutia má podať jasne a zrozumiteľne odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby</p>

zachádzali do všetkých detailov uvádzaných účastníkom konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (I. ÚS 218/2019).

Úlohou ústavného súdu bolo v danej veci preskúmať, či požadované limity spravodlivého súdneho konania boli v prípade sťažovateľky dodržané a či sa náležité posúdenie jej veci zároveň odrazilo aj v jasnom a zrozumiteľnom zodpovedaní všetkých pre vec právne a skutkovo relevantných otázok, teda aj v náležitom odôvodnení napadnutého uznesenia okresného súdu.

Ako už bolo uvedené, sťažovateľka v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka namietala priznanie náhrady trov právneho zastúpenia vo vzťahu k maloletým ako žalovaným v 2. a 3. rade bez preukázania ich vzniku, pretože podľa tvrdení sťažovateľky absentuje splnomocnenie pre právneho zástupcu na ich zastupovanie v konaní a toto nebolo v čase vykonávania úkonov preukázané, ako aj vo vzťahu k zaplatenému súdnemu poplatku žalovaného bez preukázania jeho účelnosti. Okresný súd však v napadnutom uznesení okresného súdu len stroho skonštatoval: „Po preštudovaní spisu... má za to, že v uvedených bodoch, pri výpočte trov právneho zastúpenia žalovaného, postupovala vyššia súdna úradníčka správne a v plnom rozsahu na uvedený postup poukazuje. Súd prvej inštancie právne úkony... riadne definoval a preukázal aj dôvod, na základe ktorého došlo k právnemu zastúpeniu žalovaného. Trovy konania, ktoré je žalobca povinný nahradiť žalovaným, predstavujú účelne vynaložené trovy konania... Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody a citované zákonné ustanovenia súd sťažnosť žalobcu zamietol.“ Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia okresného súdu, ako aj námietok uplatnených zo strany sťažovateľky musí konštatovať, že v ňom absentuje náležité zodpovedanie a vysporiadanie sa s uplatnenými námietkami zo strany sťažovateľky, čo bolo v danom prípade povinnosťou zo strany okresného súdu. Okresný súd len skonštatoval správnosť záverov vydaného uznesenia vyššieho súdneho úradníka. Sťažovateľka pritom uviedla podstatné tvrdenia, ktoré si zasluhovali pozornosť okresného súdu. Posúdenie veci sa tak zo strany okresného súdu neodrazilo v jasnom a zrozumiteľnom zodpovedaní všetkých právnych a skutkovo relevantných otázok, čo sa v konečnom dôsledku odrazilo v takom závažnom nedostatku napadnutého uznesenia okresného súdu, ktoré zakladá namietané porušenie sťažovateľkou označeného základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Skutočnosť, že ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba výnimočne, ešte neznamená, že takýmito rozhodnutiami by nemohlo dôjsť k porušeniu práv sťažovateľov. Ústavný súd už v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, a to napríklad v prípadoch nerespektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky (II. ÚS 82/09, I. ÚS 119/2012, II. ÚS 536/2018) a tiež v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (I. ÚS 423/2010) (IV. ÚS 513/2018).

Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:

1. Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Košice I zo 7. marca 2018 porušené boli.
2. Uznesenie Okresného súdu Košice I zo 7. marca 2018 zrušuje a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť sťažovateľke trovy konania.

použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: I. ÚS 218/2019, I. ÚS 423/2010, IV. ÚS 513/2018
súvisiace právne predpisy	zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov
klúčové slová	rozhodnutie-nepreskúmateľnosť trovy konania práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu

spisová značka	III. ÚS 135/2019
populárny názov	Nepriзнание trov - dôvody hodné osobitného zreteľa
sudca spravodajca	Martin Vernarský
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	11.02.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Aplikácia ustanovenia § 257 CSP pri rozhodovaní o náhrade trov konania prichádza do úvahy v prípadoch, keď sú naplnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania, avšak súd dôjde k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov celkom alebo sčasti neprižná. Musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Výnimočnosť môže spočívať tak v okolnostiach danej veci, ako aj v okolnostiach na strane účastníkov konania. Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa treba prihliadať na osobné, majetkové, zárobkové a iné pomery všetkých účastníkov konania, a tiež na okolnosti, ktoré viedli účastníkov k uplatneniu práva na súde a ich postoj v konaní. Neprižnanie náhrady trov konania musí zodpovedať zvláštnym okolnostiam konkrétneho prípadu a jedným z rozhodujúcich kritérií je aj to, aby sa takéto rozhodnutie nejavilo ako neprimeraná tvrdosť voči účastníkovi konania a aby neodporovalo dobrým mravom. Ustanovenie § 257 CSP nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvoľie), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnuť. Ustanovenie § 257 CSP preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ sa žalobou pred okresným súdom domáhal zaplata sumy 8371,22 eur voči žalovanému. Okresný súd žalobe vyhovel a sťažovateľovi priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu. Na základe odvolania žalovaného krajský súd prvostupňový rozsudok potvrdil, avšak stranám sporu nárok na náhradu trov neprižnal, pretože podľa neho na to napriek výsledku sporu existovali dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 257 CSP.
z odôvodnenia	Krajský súd sa v odôvodnení napadnutej časti rozsudku obmedzil na konštatovanie existencie dôvodu hodného osobitného zreteľa, ktorý mal spočívať v potrebe aplikácie viacerých právnych predpisov na daný spor a v existencii viacerých sporov žalovaného pri vzniku bezdôvodného obohatenia po užívaní nebytových priestorov. V odôvodnení nie je uvedené ani ustanovenie Civilného sporového poriadku, o ktoré sa rozhodnutie o trovách odvolacieho konania v súvislosti s existenciou dôvodu hodného

osobitného zreteľa opiera, a možno len vyvodit', že krajský súd aplikoval ustanovenie § 257 CSP.

Sám krajský súd vo svojom vyjadrení uznal, že odôvodnenie napadnutej časti rozsudku je mimoriadne strohé a stručné. Argumentácia krajského súdu, že formulácia napadnutej časti rozsudku má oporu v Civilnom sporovom poriadku, neobstojí, keďže krajský súd nedostatočne a svojvoľne odôvodnil existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa, a teda aplikáciu ustanovenia § 257 CSP. Existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa musí súd vo svojom rozhodnutí riadne a presvedčivo odôvodniť. Nie je prípustné odôvodnenie obsahujúce iba konštatovanie existencie dôvodu hodného osobitného zreteľa, ktorý mal spočívať v potrebe aplikácie viacerých právnych predpisov na daný spor a v existencii viacerých sporov žalovaného.

Potrebu aplikácie viacerých právnych predpisov v spore nemožno považovať za dôvod hodný osobitného zreteľa podľa § 257 CSP pre výnimočné nepriznanie náhrady trov konania.

Výklad ustanovenia § 257 CSP zo strany krajského súdu a jeho následná aplikácia popiera zmysel, význam a výnimočnosť prípustnosti aplikácie predmetnej právnej normy.

Odôvodnenie rozhodnutia, v ktorom je ustanovenie § 150 Občianskeho súdneho poriadku (teraz § 257 CSP, pozn.) aplikované, by malo byť precízne, pričom sa ex lege vyžaduje, aby v tomto konaní boli bezpečne preukázané skutočnosti, na základe ktorých je toto ustanovenie aplikované. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že rozsudok krajského súdu v namietanej časti (o trovách odvolacieho konania) je nepreskúmateľný, teda z pohľadu ústavného prieskumu je arbitráry a zjavne neodôvodnený (m. m. I. ÚS 248/2010).

V zmysle dnes už ustálenej judikatúry (napr. uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 M Cdo 17/2009, sp. zn. 5 Cdo 67/2010) „aplikácia ustanovenia § 150 O. s. p. (teraz § 257 CSP, pozn.) pri rozhodovaní o náhrade trov konania prichádza do úvahy v prípadoch, keď sú naplnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania, avšak súd dôjde k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov celkom alebo sčasti neprizná. Musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Výnimočnosť môže spočívať tak v okolnostiach danej veci, ako aj v okolnostiach na strane účastníkov konania. Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa treba prihliadať na osobné, majetkové, zárobkové a iné pomery všetkých účastníkov konania, a tiež na okolnosti, ktoré viedli účastníkov k uplatneniu práva na súde a ich postoj v konaní. Nepriznanie náhrady trov konania musí zodpovedať zvláštnym okolnostiam konkrétneho prípadu a jedným z rozhodujúcich kritérií je aj to, aby sa takéto rozhodnutie nejavilo ako neprimeraná tvrdosť voči účastníkovi konania a aby neodporovalo dobrým mravom. Ustanovenie § 150 O. s. p. (teraz § 257 CSP, pozn.) nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvoľe), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnuť. Ustanovenie § 150 O. s. p. (teraz § 257 CSP, pozn.) preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania.“

Podľa názoru ústavného súdu počet alebo iným spôsobom identifikovateľná kvantita právnych predpisov, ktoré všeobecný súd pri rozhodovaní vo veci

	<p>samej musí aplikovať, nemožno považovať za takú zvláštnu a jedinečnú okolnosť prejednávanej veci sťažovateľa, že by bolo spravodlivým nepriznať náhradu trov sporovej strane, ktorá bola takmer v celom rozsahu žaloby úspešná v civilnom spore. Potreba aplikácie viacerých právnych predpisov charakterizuje množstvo súdnych konaní, a to až do takej miery, že v prípade nevyhnutnosti vyhradiť takýmto konaniam špecifickým režim pri posudzovaní nároku na náhradu trov by opodstatnenou bola úvaha vyzývajúca na zmenu zodpovedajúcich procesnoprávných predpisov regulujúcich predmetnú „náhradovú“ materiu. Naznačená zmena by ale bola „vecou“ zákonodarcu, nie úlohou súdov povolaných zákon uplatňovať v individuálnych kauzách.</p> <p>Pokiaľ sa teda krajský súd v odôvodnení napadnutej časti rozsudku zameriaval na konštatovanie existencie dôvodu hodného osobitného zreteľa, ktorý mal spočívať v potrebe aplikácie viacerých právnych predpisov na daný spor a v existencii viacerých sporov žalovaného, postupoval v rozpore so zákonom a svojvoľne, a tým porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).</p> <p>Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach zo 7. mája 2019 v časti výroku o trovách odvolacieho konania porušené boli. 2. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo 7. mája 2019 v časti výroku o trovách odvolacieho konania zrušuje a vec v tejto časti vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie. 3. Krajský súd v Košiciach je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESELP a iných súdov	Najvyšší súd Slovenskej republiky: 2 M Cdo 17/2009, 5 Cdo 67/2010
súvisiace právne predpisy	zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok
kľúčové slová	trovy konania odvolanie-odvolacie konanie

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.